Nederlandse TEX Gebruikersbijeenkomst

Aan	:	Leden Nederlandse TEX Gebruikersgroep
Betreft	:	Verslag 2^{e} bijeenkomst Nederlandse TEX Gebruikersgroep
Datum	:	24 november 1988
Notulist	:	Gerard van Nes (ENR)
Behandeling	:	bij de volgende bijeenkomst
Aanwezig	:	H.J.A. van Bemmelen (Tech Trans); Mevr. M. van den Berg (RUG); A. van der Bilt (RUU); J. Bleeker (ELSEVIER); J. Braams (PTT Research Neher Lab); C.H.J. van den Brekel (PHILIPS Nat Lab); M.A.J.H. Broeren (Océ); H. Brouwer (EGD); M. Casey (MICAL); N. Cox (URC); G.D.D. Draaijer (MARIN); V. Eijkhout (KUN); P. Eilers (DCMR); J.A. Eikelboom (ECN); E.J. Evers (RUU); A.P.M. Ezendam (MARIN); A.J. van der Goot (EGD); J. Grootenhuis (CIRCE); G. Haayer (STYX); F.P. Heikens (RUG); M. Helmig (Philips Nat. Lab); J.B.W. Hoebeek (TUD); H.J. Jacobs (RUU); G. de Jong (EU); A.R. Jooya (OU); T.A. Jurriens (RUG); T. de Klerk (DEC); J.S.M. Knippenberg (Océ); B. Koch (PTT); J. Kraay (Transcripta); M. Krul (TUD); A.P.J.M. Krijnen (RUU); G.D.C. Kuiken (KUIKEN); C.G. van der Laan (RUG); J.J. Lodder (FOM); J.R. Luyten (RUG); J. Maasdam (SAMSOM); A.J. de Meijer (RUU); M. Moritz (KUN); H.P.A. Mulders (KUB); G.J.H. van Nes (ENR); S.J. North (Directions); N.A.F.M. Poppelier (RUU); Mevr. M. Prins (Prins Productions); Mevr. M. Reyers (RUG); C.H. de Ridder (PHILIPS); A.P. de Ruiter (ELSEVIER); R. Smedinga (RUG); E. Smit (RAET-SNE); J. Soutberg (ELSEVIER); P. Tutelaers (TUE); R. Veldhuyzen van Zanten (SARA); F.J. Velthuis (RUG); B. de Vries (EU); F. Wijnoltz (FOM);

Agenda:

Bijlagen:

1 Opening

Voorzitter Kees van der Laan (RUG) opent om 10:30 uur de vergadering. Opvallend is de zeer grote belangstelling uit Universiteit, overheid, bedrijfsleven en uitgeverij/publicatie instellingen. België is helaas nog niet vertegenwoordigd. CWI heeft ook nog geen interesse getoond.
De formule van de TEX gebruikersbijeenkomst is redelijk uitgekristalliseerd. Onderscheiden kan worden:

- Technische zaken die verband houden met de bijeenkomst (maximaal 1 uur)
- Informatie- en ervaringsuitwisseling (ongeveer 2 uur)
- Voordrachten en demonstraties (elk 1 uur)

De bestuursleden werden voorgesteld: Kees van der Laan (RUG; voorzitter), Gerard van Nes (ENR; secretaris), Johannes Braams (PTT; penningmeester), Huub Mulders (KUB; technische zaken).

Kort werden de activiteiten besproken die reeds na de oprichting van de Nederlandse TEX Gebruikers groep hebben plaatsgevonden. Het nut was duidelijk aangetoond: informatie werd al dan niet gebundeld uitgewisseld onder bestaande TEX gebruikers, terwijl nieuwe TEX gebruikers snel en eenvoudig informatie konden verkrijgen.

De voorzitter bedankt ECN voor de gastvrijheid en de prima outillage. Verder wordt de door ENR aangeboden lunch in dank (en met veel smaak) aanvaard.

2 Verslag bijeenkomst 23 juni 1988

Zonder opmerkingen werd het verslag van de eerste bijeenkomst goedgekeurd. De voorzitter bedankte de notulist voor de goede verzorging, volledigheid en snelle verspreiding.

3 Ingekomen stukken en Mededelingen

De ingekomen en uitgaande stukken betreffen bestuursstukken t.w.: artikel van de Nederlandse TEX Gebruikersgroep (NTG) in het komende nummer van TUGboat, correspondentie met Duitse en Engelse gebruikersclubs, contacten met CVDUR, aanmeldingen TEX -NL, en correspondentie NTG-TEX dagen. De CVDUR-brief is ter kennisgeving aanvaard.

De volgende mededelingen werden gedaan:

- De NTG-TEX dagen zijn op *29 en 30 juni 1989* te Utrecht.
- Er zijn twee TEXperts, t.w. Theo Jurriens en Nico Poppelier, die bereid zijn om als EHBO'er vragen van NTG leden te beantwoorden. Daarnaast is een ieder vrij om via het TeX-NL netwerk op vragen in te gaan. Het systeem werkt naar tevredenheid, in ieder geval bij de voorzitter!
- M. Broeren en J. Knippenberg zijn naar de driedaagse conferentie TEX88 in Engeland geweest. Aantal deelnemers ongeveer 150. Informatie en documentatie is op aanvraag beschikbaar.
- Een SGML gebruikersvereniging is in oprichting. De voorzitter, J. Maasdam, is aanwezig. Aantal deelnemers op dit moment ongeveer 50. Statuten zijn in de maak om bestuur te vrijwaren van eventuele financiële problemen. De Nederlandse TEX gebruikersgroep zal gebruik mogen maken van hun ervaringen bij het officieel oprichten van een vereniging. Ook bij de SGML gebruikersvereniging zijn werkgroepen opgericht, waaronder één op het gebied van conversie: tekst van bestaande tekstverwerkers naar SGML.
  J. Maasdam noemde op verzoek enige eigenschappen van SGML t.o.v. TEX. Kenmerkend voor SGML is dat deze de structuur van een document vastlegt en bewaakt, zonder iets

te zeggen van de inhoud van het document.

4 Ledenbestand status en contributie

Op dit moment zijn er ongeveer 75 leden. Het bestand is opgenomen in dBASE met ondermeer informatie over locale TEX situatie, telefoon, telefax, electronische adressen (e-mail), en hardware situatie. Een lijst met alle namen, inclusief hardware overzicht was voor de vergadering uitgedeeld. *Een dringende oproep werd gedaan voor aanvullingen en correcties.*

Het bestuur vindt ook dat een officiële vereniging opgericht moet worden. De belangrijkste redenen zijn de ongewenste individuele aansprakelijkheid van de bestuursleden en het hoofdelijk omslaan van de noodzakelijke kosten (waaronder de produktie en verspreiding van documentatie en de algemene verenigingskosten). Het principe van het werken met gesloten beurzen c.q. de public domain TEX geest, blijft de boventoon voeren.

De leden ervaren de volgende voordelen:

- Per jaar een bijgewerkte ledenlijst inclusief informatie over locale TEX situaties (profiteren van elkaars ervaringen),
- Halfjaarlijkse vergaderingen met voordrachten (zoals ook deze vergadering),
- Informatie- c.q. uitwisselingsmogelijkheden van ervaringen en de mogelijkheden van het onderling contact leggen. De NTG verzamelt daarbij de referenties van de informatie rapporten. De documenten daarentegen zijn daarbij direct bij de sites te verkrijgen tegen locale kosten,
- Het gebruik van TEX-NL,
- Uitwisseling van kopieën van vrije programmatuur,
- Organisatie van jaarlijkse "TEXdagen".
- Mogelijke aansluiting bij TUG of aanverwante instellingen.

Voorgesteld werd door het bestuur, een persoonlijk lidmaatschap van f. 50,- en een instituutslidmaatschap van f. 100,- per jaar (maximaal drie deelnemers per instituut; f. 25,- voor elke deelnemer extra). Een mandaat werd gevraagd aan de aanwezigen om bovenstaande verder uit te werken en in werking te stellen.

In de discussie die hierop volgde, kwamen de volgende punten naar voren:

- **Koppelen lidmaatschap NTG met TUG**
  Er zijn voor- en nadelen met het koppelen van het NTG lidmaatschap met die van TUG. Het beste is om de leden zelf te laten kiezen of ze al dan niet lid van TUG willen worden. Wel kan in de statuten een mogelijkheid open worden gehouden. Geïnformeerd zal worden wat de ideeën zijn van TUG m.b.t. bovenstaande.
- **Contacten met TEX UK en Duitsland**
  De voorzitter heeft kontakten met de gebruikersgroep in Engeland en Duitsland. Van Engeland is reeds reactie ontvangen. Er is daar een officiële groep opgericht in november/december 1988.
- **Acquisitie nieuwe leden**
  Nadat NTG een officiële vereniging is, kunnen tijdschriften als bijvoorbeeld Computable en Automatiseringsgids hieromtrent geïnformeerd worden. De automatiseringswereld moet minstens van het bestaan van de groep afweten, zeker t.b.v. diegenen die actief (willen) zijn op het TEX gebied. Daarentegen is het geen doel van de NTG vereniging om veel leden te hebben als de meesten zich niet actief voor de TEX gebruikersgroep inspannen. De TEX (eind-)gebruikers zelf worden wel benaderd via de NTG-dagen in juni 1989.
- **Kosteloos lidmaatschap voor speciale groepen**
  Een mogelijkheid van een kosteloos lidmaatschap voor groepen als bijvoorbeeld studenten, die alleen op de lidmaatschapslijst willen vermeld staan en via het netwerk informatie

kunnen verkrijgen, moet discussieerbaar zijn. Voor TEX gebruikers die de netwerk voorzieningen missen zou een oplossing gezocht moeten worden. Het bestuur had nog geen mening in deze.

Er was geen bezwaar bij de aanwezigen, dat het bestuur de procedurele zaken opstart die voor het oprichten van een offiële vereniging noodzakelijk zijn.

5 Vragen gebruikers

5.1 Algemeen

Een vragen- en wensenlijst van de Nederlandse TEX-gebruikersgroep was voor de vergadering uitgedeeld. De lijst bevatte items die vermeld waren in de ontvangen questionnaires. Een aantal vragen/wensen kwamen meerdere keren naar voren en waren ook expliciet aangegeven in de lijst (met een *).

De voorzitter benadrukte dat het doel van het behandelen van de items niet in eerste instantie was, om direct met een oplossing te komen, doch om de onderwerpen te verduidelijken, indien mogelijk een (voorlopige) oplossing te geven, en het probleemgebied *onder de aandacht te brengen van één van de werkgroepen.*

Uit de vragen- en wensenlijst bleek dat het zinvol was om een nieuwe werkgroep te formeren, t.w. één op het gebied van *de Nederlandse TEX aspecten.*

Daar een aantal in de lijst genoemde zaken in locale guides worden behandeld, **werd een dringend beroep gedaan om een exemplaar van deze geschriften naar de secretaris te sturen.** Een lijst zou dan opgemaakt kunnen worden van de aanwezige documenten en inhoudsopgaven.
Bij de aanwezige deelnemers bleken reeds zes locale guides in omloop te zijn.

Met betrekking tot de in de vragen- en wensenlijst genoemde onderwerpen kwamen de volgende reacties naar voren.

5.2 Hardware algemeen

5.2.1 Public domain PC versie en ervaringen/informatie met PC versies

Sterke belangstelling is er voor een public domain PC versie, eventueel in combinatie met een site licentie. Mogelijk zou de Nederlandse gebruikersgroep een (public domain) PC TEX kunnen assembleren en verspreiden.
G. de Jong (coördinater PC werkgroep) heeft op dit moment twee verschillende public domain MS-DOS versies in bezit. Hij probeert meer implementaties te verkrijgen met doel deze dan verder te onderzoeken. M. Moritz heeft een implementatie voor de Atari-ST gemaakt en wil deze wel beschikbaar stellen. Het bevat ook Metafont. Hij wil graag meedoen met de PC werkgroep.
Een aantal problemen van de PC implementatie werden naar voren gebracht. Zo vermeldt G. Haayer capaciteitsoverschrijding bij μ-TEX. G. Kuiken vermeldt dat μ-TEX een multi-language versie kent die grote hyphenation files tot 50k zonder problemen aan kan en ook meerdere files tegelijkertijd.
Turbo-TEX schijnt grote haken/delimiters (bij bijvoorbeeld matrices) niet goed af te handelen. H. van Bemmelen vermeldt dat hij Turbo-TEX in bestelling heeft. In discussie was of deze implementatie al dan niet de Trip test doorstaat. G. van Nes vermeldt dat hij onlangs Turbo-TEX ontvangen heeft inclusief de Trip test files.
Genoeg werk was er voor de PC werkgroep. Vermeld werden onderwerpen als ondermeer een overzicht van de huidige implementaties én hun mogelijkheden, de aanwezige drivers (laserprinters, dot-matix printers en previewers), en de beschikbaarheid van macro's. Voorgesteld werd om daarbij aandacht te besteden aan de sytemen: Atari, Amiga, MS-DOS en Macintosh.

5.2.2 SUN

Kees van der Laan vermeldt dat de Publisher op de SUN bij het Rekencentrum aan de tand wordt gevoeld. Publisher werkt niet echt lekker. Met name het invoeren/maken van plaatjes, en later met de TEX uitvoer verder gaan, is niet goed mogelijk. Stand-alone is er wel mee te werken. Niet enthousiast dus.
Bij de vakgroep Informatica wordt (La)TEX op de SUN's gebruikt.

5.3 Software algemeen

5.3.1 WYSIWYG systemen en WYSIWYG formule editing

De WYSIWYG systemen in relatie met TEX zijn in opkomst. G. de Jong vermeldt dat DEC een commerciële versie onder MS-windows heeft gemaakt. Een bedrijf met de naam GRIF te Parijs schijnt ook een implementatie te hebben. Ook een SUN implementatie wordt genoemd. G. de Jong hoopt binnenkort meer nieuws te hebben.
V. Eijkhout vermeldt dat op hun secretariaat men met Easy-TEX, Textures en DRAW ook zoiets (WYSIWYG-achtig) doet op de Macintosh met formules. Kees van der Laan heeft een demo met Easy-TEX gezien. Optimaal blijkt het niet te zijn, zeker niet indien er correcties in formules plaats moeten vinden. In Electronic Publishing 1, 1, 1988 staat een artikel over WYSIWYG én TEX. Het is leuk maar nog niet optimaal.
G. Kuiken vermeldt dat men in Italië ook met dit onderwerp bezig is. Het product heet "Easy Doc". Resultaten zijn direct zichtbaar. Men is met dit produkt nog niet naar buiten getreden.

5.3.2 BiBTEX

N. Poppelier vermeldt dat hij de komplete source van BiBTEX in zijn bezit heeft, en deze op zijn Atari wil installeren. Hij stelt de source gratis ter beschikking voor belangstellenden. T. Jurriens heeft reeds een werkende versie (0.98) van BiBTEX op de Atari.
Genoemd wordt de niet compatibiliteit van files. Versie 0.98 en 0.99 schijnen grote verschillen te hebben. Versie 0.99 schijnt nog niemand geïnstalleerd te hebben.
Kees van der Laan raadt aan om voor een kleine lijst van referenties geen BiBTEX te gebruiken, doch daarentegen de eenvoudige bibliography omgeving. Echter voor het opzetten van een juiste referentielijst kan BiBTEX toch een goede oplossing zijn, aldus N. Poppelier.
Volgens Braams zijn er ook andere systemen dan BiBTEX.

5.3.3 Index programmatuur

Er schijnen diverse versies te zijn. G. Haayer was op zoek naar een PC versie, doch deze schijnt er (nog) niet te zijn. Volgens M. Moritz bestaat er wel een implementatie voor de Atari ST (in de taal C). Mogelijk kan werkgroep 3 hieraan wat aandacht besteden.

5.3.4 Distributie TEX over verschillende systemen

J. Braams vermeldt dat hij de nieuwste DECUS TEX implementatie heeft ontvangen. Hij wil graag meewerken aan de distributie van deze tape. Een ieder werd daarbij uitgenodigd hun eventuele belangstelling via een lijst kenbaar te maken.
P. Tutelaers bezit de nieuwste UNIX versie.
V. Eijkhout bezit een Atari-versie met muisbesturing. Source is verkrijgbaar.
Op de vraag van G. Haayer naar TEX software t.b.v. chemische formules, antwoordt N. Poppelier dat daaraan in de USA wordt gewerkt in het kader van een promotie onderzoek. Of de software public domain wordt, is nog onbekend. Ook andere pakketten m.b.t. dit onderwerp schijnen in de maak te zijn. Op de listserver in Duitsland is er zoiets als CHESTRU (Chemische Structuren).

5.4 Fonts

5.4.1 Goede documentatie over fonts

De voorzitter vermeldt dat de local guides op de diverse sites nuttige informatie hierover bevatten. Hij verzoekt de aanwezigen nogmaals op het belang van inventarisatie van dit materiaal.
Het Adobe systeem wordt genoemd. Onderscheid moet daarbij gemaakt worden voor public domain en commercieel verkrijgbare fonts. De laatste TUGboat zou een publicatie bevatten over dit onderwerp met daarbij de adressen waar één en ander verkrijgbaar is. G. de Jong merkt daarbij terecht op dat de fontgegevens niet voor iedereen even gemakkelijk te verkrijgen zijn en benadrukt daarbij het belang van een distributiepunt in Nederland. Dit laatste blijkt de instemming te hebben bij een groot aantal van de aanwezigen.
G. Haayer experimenteert zelf met Postscript fonts. Postscript plains zijn aanwezig doch schijnen niet te werken i.v.m. de naamgeving. G. de Jong heeft pogingen ondernomen om Postscript fonts uit Metafont te verkrijgen, echter er blijkt geen metafont source voor Postscript aanwezig te zijn. Hij vraagt of het mogelijk is om CM fonts naar Postscript fonts te converteren.
N. Poppelier antwoordt hierop dat dit inhoudt dat Metafont opnieuw zou moeten worden gemaakt. Een realisatie is hiervan zeker niet te verwachten.
G. Haayer verzoekt als coördinator van de Font werkgroep om informatie direct naar hem te sturen. Dit laatste wordt ook door de voorzitter benadrukt. Na een inventarisatie bij de werkgroep kan een ieder dan zijn profijt ervan hebben.

5.5 Nederlandse TEX

Veel belangstelling blijkt er te bestaan in een public domain versie van de Nederlandse afbreekpatronen.
N. Poppelier vermeldt dat men in Utrecht bezig is om op een officiële manier uit een Nederlandse lijst van afgebroken woorden, patronen te genereren. Echter de te gebruiken woordenlijst blijkt niet public domain te zijn. Er zijn pogingen ondernomen om van een vrij te gebruiken woordenlijst uit te gaan.
T. Jurriens blijkt ook pogingen te ondernemen om patronen in het public domain onder te brengen.
H. Brouwer heeft via TEXHax afbreekpatronen voor de Nederlandse taal verkregen. Hij gaat na of deze vrij zijn. Implementatie heeft inmiddels plaatsgevonden. Voor 90-95% blijken afbrekingen correct te gebeuren.
P. Tutelaers had via mail een lijst van Nederlandse afbreekpatronen uit België ontvangen.
Ook enkele andere aanwezigen bleken patronen van diverse bronnen verkregen te hebben. Inventarisatie is hard nodig en zou een goede start voor een nieuw op te richten werkgroep kunnen zijn.
Meerdere afbreekpatronen tegelijkertijd kunnen via een multi-language TEX afgehandeld worden. In TEXHaX blijkt meer hierover vermeld te staan. G. de Jong heeft van de multi-language TEX een VAX implementatie welke geen problemen geeft. Hij heeft contact met de auteur ervan voor een eventuele verspreiding ervan in Nederland.

5.6 Drivers en output devices

Behoefte is er voor een VT240 previewer. Er schijnt een implementatie te zijn; het prijskaartje is f. 600,-.
T. Jurriens heeft een terminal-emulatie uit de public domain hoek.
M. Moritz vermeld een UNIX-Atari koppeling, waarbij fonts op UNIX aanwezig zijn en door de Atari gebruikt kunnen worden (en v.v.).
J. Braams noemt het DVItoVDU produkt welke Regis output voor de VT240 kan genereren, inclusief zoom mogelijkheid etc.. Op de PC is er dan nog wel een terminal-emulator nodig.
J. Kraay vermeldt de mogelijkheden om TEX bestanden (of Postscript bestanden) via hun foto-

zetmachine te verwerken.
C. van der Laan meldt dat in Groningen, uitgaande van NCSA-programmatuur, de terminal-emulatie en de grafische beeldaansturing mixed met tekst wordt gerealiseerd. Zowel synchroon (TCP/IP) als onder KERMIT (asynchroon). PC-PLOT is dan niet meer nodig.

5.7 Conversie programmatuur

H. Mulders heeft ervaring met een aantal conversie programma's van/naar LaTeX. De meeste voldoen echter niet. Van sommige WordPerfect files bleken sommige zaken niet goed geconverteerd te kunnen worden. Ze (KUB) hebben zelf het pakket DRILCON gemaakt, welke bijvoorbeeld WordPerfect files in LaTeX kan omzetten. Een rapport ervan is beschikbaar. Hun DRILCON product is ook losgelaten op de Groningse testcollectie.
C. van der Laan en J. Luyten hebben m.b.t. K-Talk een evaluatie rapport geschreven. Ook bij deze software bleken de nodige problemen te zijn.
T. de Klerk maakt gebruik van een locale Runoff - LaTeX converter.
Verder is de ervaring in Groningen dat converters niet zo relevant zijn, omdat conversie van documenten nauwelijks voorkomt, en als het voorkomt men veelal ook inhoudelijk in het document aanpassingen verricht. Voor (kleine) documentaten is het gebruik van de ASCII-uitvoer optie het belangrijkste én eenvoudigste hulpmiddel.
De meeste van genoemde zaken zullen door de werkgroepen verder uitgewerkt moeten worden.

6 Verslag/discussie werkgroepen

De meeste werkgroepen waren nog niet bij elkaar geweest en bleken tevens nog geen feitelijk materiaal te kunnen aanleveren. Een korte inventarisatie van elke werkgroep vond plaats. Aangedrongen werd om indien mogelijk, zoveel mogelijk schriftelijke informatie via de secretaris te laten verspreiden.
Enkele werkgroepen veranderden van samenstelling. De uiteindelijke lijst is in Appendix A opgenomen.

Werkgroep 1: Cursusmateriaal

De bedoeling was om voor de zomer 1989 een cursusdocument klaar te hebben over macro-writing in TeX. Dit lukt helaas niet. De werkzaamheden per hoofdstuk zijn over de auteurs (nog slechts 3 over) van de werkgroep verdeeld. Een ieder werkt met een vaste .sty file. Het uiteindelijke rapport zal naast zaken als "het gebruik van TeX", vooral vele voorbeelden bevatten (inclusief volledige uitwerkingen). Getracht zal worden om zoveel mogelijk dezelfde voorbeelden te nemen als die uit het uitgebreide LaTeX cursusdocument van de Rijksuniversiteit Groningen (publicatie 1988). Doelgroep is in eerste instantie de niet-secretariaat medewerkers.
Op dit moment blijkt wel één en ander op de markt beschikbaar te zijn, echter het ontbrekende element in de educatieve documentatie zijn steeds de (volledig) uitgewerkte opgaven. De reden om het document direct in de Engelse taal uit te geven is vanwege de dan bredere doelgroep.
T. Jurriens deelt mede dat hij samen met twee van zijn secretaresses een LaTeX gebruikersdocument heeft gemaakt, hoodzakelijk gebaseerd op voorbeelden. Hij werkt nu aan een LaTeX boek t.b.v. secretariaatsmedewerkers.
Belangstelling was er bij de aanwezigen ook naar cursus/presentatie materiaal (transparanten/slides) t.b.v. cursussen. C. van den Brekel heeft op dit gebied reeds iets samengesteld.
P. Tutelaers maakt transparanten van het Groningse LaTeX cursusboek. Belangstelling voor de CWI-uitgave van dit cursusboek is inmiddels getoond door: KUN, THE, THT en SARA. Inmiddels wordt er gewerkt aan enkele sjablonen: brief, artikel en rapport.

Werkgroep 2: Richtlijnen publicaties / conferentie proceedings

Op dit moment vindt een inventarisatie plaats. Met ondermeer Springer-Verlag zijn er contacten. Decus blijkt voor conferenties bepaalde .sty files te hebben. Ook een aantal wetenschappelijke tijdschriften hanteren .sty files. Physical Review komt begin 1989 ermee. Een overzicht zal worden gemaakt en naar het NTG secretariaat worden gestuurd.
C. van der Laan ziet graag op korte termijn een sjabloon file gerealiseerd.

Werkgroep 3: Evaluatie produkten

Met een inventarisatie van wat er reeds is en gebeurt, zal worden begonnen. Aan de hand hiervan kan eventueel een evaluatie bij een andere werkgroep worden ondergebracht. Mogelijk dat de vele conversie pakketten bij een nieuwe werkgroep ondergebracht moeten worden.
Op macro gebied zijn zeer veel produkten het nader onderzoeken waard.
C. van der Laan heeft een aantal illustraties van Bezier.sty gebruik in de maak.

Werkgroep 4: Fonts

Voorlopig zijn wel werkzaamheden op individuele basis uitgevoerd. Inventarisatie wordt gemaakt t.a.v. beschikbaarheid van diverse soorten Metafonts. Niet alle Metafont systemen schijnen geheel correct te zijn. Ook de manier van werken verschilt veel. Niet alle PC versies schijnen Metafont te hebben. Wel voor de Atari blijkt er een goede implementatie aanwezig te zijn en tegen lage kosten leverbaar (zie TUGboat).

Werkgroep 5: Drivers, previewers, printers, postscript

Idem bezig met het verzamelen van informatie. Een document is in de maak m.b.t. de situatie in Nederland.

Werkgroep 6: Lijst en link met fotozetters

Fotozetters zijn aanwezig waar men TEX uitvoer, bij voorkeur via postscript, kan verwerken. Diverse soorten prijzen worden genoemd (prijs varieert van f. 11,– per bladzijde tot f 4,–, afhankelijk van de oplage). Vanwege quantum kortingen, kwaliteit, levertijden etc. is er nog nauwelijks een goede vergelijking te maken.
Doel van de werkgroep is ook om een inventarisatie te maken van wat er op de markt is, inclusief prijzen en mogelijkheden.
Op de vraag van G.Haayer of de NTG ledenlijst publiekelijk was, en door bijvoorbeeld een fotozetter fabricant/servicebureau gebruikt mocht worden, werd door de aanwezigen positief geantwoord.

Werkgroep 7: PC-TEX

Zowel commerciële als een aantal public domain versies zijn beschikbaar. Voor de MS-DOS PC's groeit zelfs het aantal public domain (of nagenoeg public domain) versies. Een aanvang is gemaakt met een inventarisatie. Voor het gemak worden een viertal nieuwe klassen onderscheiden. Er traden ook drie nieuwe leden toe, ieder voor een speciale groep van micro's.
De microgroep omvat naast het MS-DOS systeem tevens: Atari (contactpersoon M. Moritz), MacIntosh (R. Veldhuyzen van Zanten), Amiga (P. Tutelaers).
Naast een onderzoek van wat er is, zal ook de kwaliteit van de betreffende produkten nader bekeken worden.
Gedachten gaan ook uit naar het opzetten van een "standaard" public domain PC versie, waarbij dan tevens naar een goede distributie mogelijkheid wordt gezocht.

F. Velthuis heeft gekeken naar de public domain MS-DOS TEX versie: DOSTEX. Hij vindt het een aardig product. Zowel de TEX als LATEX software geven geen problemen, inclusief de Epson printerdriver. Het zwakke punt is echter de previewer, welke alleen op een Hercules kaart werkt, slechts 128 tekens in een font aankan en soms ook naar een verkeerde font-directory zoekt. Hij is daarom op zoek naar een goede previewer.

Werkgroep 8: Nederlandse TEX gebruikersdag

Het organisatie comité bestaat uit drie personen. Een voorstel voor de twee open TEX dagen in juni 1989 ligt bij het bestuur. Suggesties voor sprekers dan wel eigen bijdragen zijn welkom. De reden om deze dagen niet eerder te houden is vanwege de beperking van aanwezige zaalruimten buiten de vacantie perioden.

Werkgroep 9: Integratie beelden en TEX

Inventarisatie vindt plaats. Gewerkt is ondermeer met PicTEX. G. Kuiken vermeldt een Auto-CAD koppeling met TEX programma (uit Duitsland), via het \special commando. Deze laatste methode wordt i.h.a. veel toegepast.
Door de voorzitter wordt hierbij wederom het belang van tussentijdse rapportages benadrukt.
De Franse TEX gebruikersbijeenkomst op 16 en 17 mei heeft deze integratie als thema. Overigens is dit een bescheiden begin van het Hypertext gebeuren.

Werkgroep 10: SGML-TEX relatie

Deze werkgroep is wel reeds bij elkaar geweest. Een duidelijke procedure is uitgestippeld. TEX en SGML zaken zullen naast elkaar gezet worden en via voorbeelden nader bekeken worden. Op dit moment werken Bleeker & Soutberg LATEX voorbeelden in SGML uit. Probleem is echter dat een aantal faciliteiten wel met SGML en niet met LATEX mogelijk zijn.
In juni 1989 is er een syllabus te verwachten.

Werkgroep 11: Picture environment

Er was niets te melden. Voorgesteld werd i.v.m. de grote overlap, deze werkgroep onder te brengen bij werkgroep 9 (integratie beelden en TEX), hetgeen bij deze werd uitgevoerd.

Werkgroep 12: Beheerdershandleiding/documentatie

Een eerste aanzet is gemaakt. Resultaten zijn bij de volgende bijeenkomst te verwachten.
Er moet een onderscheid worden gemaakt tussen installatie- en beheerdershandleidingen. Een installatie guide zou in principe voor een "domme installateur" geschikt moeten zijn. De beheerders handleiding zou daarentegen uitgebreide informatie moeten bevatten over locale aanpassingen, de structuur van het systeem, de architectuur, de Nederlandse patronen etc.. Ook bij niet alle TEX implementaties blijken installatie manuals aanwezig te zijn.

Werkgroep 13: Nederlandse TEX

Een nieuw te vormen werkgroep. Grote behoefte was er naar zaken als Nederlandse afbreekpatronen en Nederlandse style files.
Naar aanleiding van verschillen in Amerikaanse en Nederlandse layout stylen, vond een discussie plaats wat een Nederlandse style file feitelijk zou moeten voorschrijven dan wel bevatten. Diverse boeken zijn m.b.t. dit onderwerp beschikbaar, waaruit mogelijk algemene ideeën zijn te destilleren.
J. Maasdam merkte terecht op dat het een onmogelijke taak is om bepaalde stylen voor te

schrijven. Een grote hoeveelheid literatuur is op dit gebied aanwezig. Bij zijn bedrijf, SAMSOM Uitgeverij zijn ook vier full-time ontwerpers in dienst alleen t.b.v. de vormgeving van een document (geschrift, boek etc.). Twee eisen gelden bij hun bedrijf, namelijk dat de informatie van een document voor een lezer gemakkelijk en goed opneembaar moet zijn, én dat de verschillende documenten een gelijksoortig gezicht hebben karakteristiek voor het bedrijf. Een goede combinatie van deze twee zaken is uitermate moeilijk. Pogingen worden op dit moment ondernomen om SGML hiervoor in te schakelen.
De werkgroep zou, aldus C. van der Laan, diverse soorten stylen in sjabloonvorm kunnen maken en ter beschikking stellen aan de NTG leden. Hierdoor zou vermeden worden dat de werkgroep zelf een standaard style zou aanbieden, met alle problemen van dien. Zo'n sjabloon kan de TEX gebruiker via gegeven voorbeelden dan relatief eenvoudig naar eigen wensen en ideeën aanpassen.
Geuit werd dat mogelijk vanuit de 'grafische ontwerp' hoek kritiek tegen deze gang van zaken gemaakt zou kunnen worden: een auteur zou zich feitelijk niet mogen bezig houden met layoutzaken. Werkloosheid binnen de grafische wereld zou anders daarmee bevorderd worden. Gesuggereerd werd daarom om op de volgende bijeenkomst en/of voor de TEX dagen, een grafisch ontwerper / typograaf als gastspreker uit te nodigen. J. Maasdam (SAMSOM) wilde, vanwege zijn contacten binnen de uitgeverij wereld, t.z.t. met suggesties komen. Ook A. de Ruiter (ELSEVIER) wilde binnen zijn eigen kring naar een spreker zoeken.
Bij een lezing over genoemde problematiek zou dan tevens het onjuist toepassen van bepaalde leestekens ter sprake gebracht kunnen worden. Dit laatste deed een lichte discussie opwaaien over het gebruik binnen de diverse "document productie bedrijven" m.b.t. de ",',' ,, etc. tekens. (iedereen schijnt de " verkeerd te gebruiken, aldus één van de aanwezigen uit de uitgeverij wereld).
Kortom genoeg materiaal voor de Nederlandse TEX werkgroep.

Werkgroep 14: Communicatie

Wederom een nieuwe werkgroep. Een belangrijk item zal het gehele distributie probleem van TEX software zijn. Gedacht kan daarbij worden aan het opzetten van een centraal distributie medium, inclusief gebruik van FTP. Problemen van beschikbare mankracht en zeer grote opslagcapaciteitsgrenzen zijn reeds nu voorspelbaar. Naar een goede oplossing zal toch gezocht moeten worden. Gekeken moet daarbij ook worden hoe de Amerikanen een en ander hebben opgezet. Benodigde software schijnt geen probleem te zijn.
Mogelijkheid van samenwerking met bijvoorbeeld Duitsland moet tevens onderzocht worden. Ook de koppeling met SURFnet (LISTSERV) kan mogelijkheden bieden (actie N. Cox), echter ook hier geldt weer het probleem van schijvencapaciteit. Genoemd wordt tevens de gelijksoortige NETLIB faciliteiten (Argon) uit de numerieke hoek. J. Braams heeft contacten in Italië m.b.t. de schijfcapaciteitsproblematiek in relatie met TEX.
Ook de optimale manier van onderlinge informatie uitwisseling voor niet standaard netwerkgebruikers zal nader bekeken moeten worden.
Geconcludeerd werd dat een 50% resultaat in deze reeds zeer welkom zou zijn. Een ieder werd uitgenodigd verdere suggesties aan de werkgroep door te geven.

Tot Slot

Gedachten gingen ook uit, mede om werkgroep 3 (evaluatie produkten) enigszins te ontlasten, om een werkgroep in te stellen die zich uitsluitend bezig zou gaan houden met conversie programmatuur. Bij voldoende belangstelling zou hierop bij een volgende bijeenkomst terug worden gekomen.

7 Rondvraag

E. Evers informeerde naar de stand van zaken m.b.t. de TEXHaX distributie. Vanwege het verplaatsen van het distributie punt bleek het tijdschrift niet bij iedereen meer aan te komen. Het probleem bleek al bekend te zijn.

T. Jurriens informeerde naar macro's om etiketten (labels) te genereren.

8 Presentaties

8.1 Presentatie VAX document

Theo de Klerk (Digital) gaf een interessante presentatie over het pakket VAX DOCUMENT, een op TEX gebaseerd produkt welke ondermeer wordt gebruikt voor het genereren en bijhouden van de DEC gebruikersmanuals.
Een uittreksel van zijn verhaal is te vinden in Appendix B.

8.2 Presentatie Océ 6750 (TEX)-laserprinter

In verband met het late tijdstip werd besloten de presentatie van Jan van Knippenberg (Océ van der Grinten) naar de volgende bijeenkomst te verschuiven.

9 Sluiting

Na een zeer korte discussie over de plaats en tijdstip van de volgende bijeenkomst werd besloten om in mei 1989 weer bij elkaar te komen bij het **PTT Research Neher Laboratorium** te Leidschendam.

De definitieve datum is onlangs vastgesteld, t.w.:

donderdag 11 mei 1989

De voorzitter bedankte ENR en van Nes voor de genoten gastvrijheid. Hij bedankte de aanwezigen voor de bijdragen in de discussie en benadrukte daarbij dat *het succes van deze bijeenkomsten geheel afhankelijk zal zijn van de werkzaamheden van de afzonderlijke werkgroepen. Hij zou daarom graag vóór de komende (derde) Nederlandse TEX gebruikersgroep bijeenkomst van elke werkgroep een (kort) verslag tegemoet willen zien.*
De bijeenkomst werd om 16:45 uur gesloten.